

Αρ. Φακ.: Α/Π 1000/2017

**Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως Αναφορικά με την Συνεχή
(Εικοσιτετράωρη) Παρακολούθηση μέσω Κλειστού Κυκλώματος
Εικονοληψίας, Κρατούμενου σε Χώρο Εκτός των Κεντρικών
Φυλακών που έχει Κηρυχθεί Φυλακή**

Υπεύθυνος Λειτουργός: Κώστας Ιωάννου

Ερευνών Λειτουργοί: Μελίνα Τριγγίδου

Κατερίνα Καλλητσιώνη

Λευκωσία, 10 Νοεμβρίου 2017

Αντικείμενο Παραπόνου

1. Οι κκ. Μαρκίδη & Σια, Δικηγόροι-Νομικοί Σύμβουλοι, μου υπέβαλαν παράπονο αναφορικά με ζητήματα που αφορούν στη μεταχείριση και στις συνθήκες κράτησης του πελάτη τους κ. Παναγιώτη Νεοκλέους, ο οποίος –με βάση σχετική απόφαση Ιατροσυμβουλίου- εκτίει ποινή Φυλάκισης στο Μέλαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ που έχει κηρυχθεί Φυλακή για τους σκοπούς νοσηλείας του εκεί.

2. Συγκεκριμένα, υποστηρίχθηκε ότι:

(α). Για διάστημα 10 ημερών, κατά χρόνο που ο παραπονούμενος μεταφέρθηκε στο Μέλαθρον, οι αρχές των Φυλακών κατακράτησαν τα χάπια του, τα οποία έπρεπε να λαμβάνει καθημερινά σύμφωνα με ιατρική συνταγή του ιατρού του, με αποτέλεσμα η υγεία του να κλονιστεί.

(β). Από την 1^η Μαρτίου 2017, ημερομηνία φυλάκισης του παραπονούμενου, μέχρι την 30^η Μαΐου 2017, ημερομηνία μεταφοράς του στο Μέλαθρον, του παρασχέθηκε ελλιπής ιατρική φροντίδα από τους ιατρούς στις Κεντρικές Φυλακές.

(γ). Κατά παράβαση των περί Φυλακών (Γενικών) Κανονισμών και παρά τις οδηγίες των γιατρών του, ο παραπονούμενος βρισκόταν περιορισμένος στο δωμάτιο του στο Μέλαθρον, με εξαίρεση 1-2 ώρες ημερησίως κατά τις οποίες υποβάλλεται σε σχετικές θεραπείας (φυσιοθεραπεία, υδροθεραπεία).

(δ). Το δωμάτιο όπου διαμένει ο παραπονούμενος στο Μέλαθρον, ελέγχεται από εγκατεστημένο κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης, όχι μόνο στους

εξωτερικούς του χώρου αλλά και στο εσωτερικό του, γεγονός που συνιστά, σύμφωνα με τις θέσεις των δικηγόρων του, παραβίαση των δικαιωμάτων του, αφού αυτός τυγχάνει συνεχούς παρακολούθησης. Όπως, ειδικότερα, σημειώνεται από τους δικηγόρους του παραπονούμενου, το γεγονός ότι στις Κεντρικές Φυλακές δεν υπάρχει κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης των κρατουμένων εντός και των κελιών τους, καθιστά προβληματική τη διαφορετική μεταχείριση του παραπονούμενου, λόγω της εικοσιτετράωρης παρακολούθησής του.

Έρευνα

3. Στα πλαίσια της έρευνας που διενεργήθηκε, υπήρξε αλληλογραφία με το Τμήμα Φυλακών αλλά και με άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες/ανεξάρτητες αρχές. Διενεργήθηκε, επιπλέον, επιτόπια έρευνα στο Μέγαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ.

➤ Θέσεις Τμήματος Φυλακών

4. Με επιστολή μου ημερομηνίας 11 Ιουλίου 2017, έθεσα υπόψη της Διευθύντριας Τμήματος Φυλακών τους πιο πάνω ισχυρισμούς του παραπονούμενου για τα σχόλια και τις απόψεις της. Οι θέσεις του Τμήματος Φυλακών μου διαβιβάστηκαν μέσω του Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Δικαιοσύνης, με επιστολή ημερομηνίας 24 Ιουλίου. Σύμφωνα με αυτές:

- Ο παραπονούμενος παραλήφθηκε από το Τμήμα Φυλακών την 1^η/3/2017 και την ίδια μέρα πραγματοποιήθηκε η πρωτοβάθμια εξέτασή του στο ιατρείο του Τμήματος Φυλακών όπως συμβαίνει με τους νεοεισερχόμενους κρατούμενους με βάση τους Κανονισμούς των Φυλακών (Κανονισμός 19).

Κατά την εξέταση, αναφέρθηκε από τον ίδιο το χρόνιο νόσημα από το οποίο πάσχει και η φαρμακευτική αγωγή που λαμβάνει.

- Από την πιο πάνω ημερομηνία, ο παραπονούμενος δεν ζήτησε ποτέ ιατρική βοήθεια, ούτε και ανέφερε ότι αντιμετωπίζει πόνους ή άλλα προβλήματα. Εν πάση περιπτώσει, αίτημά του ημερομ. 7/3/2017 όπως εξεταστεί από τους ιδιώτες γιατρούς του ικανοποιήθηκε. Σύμφωνα με το Τμήμα Φυλακών, «δεν υπάρχει περίπτωση να ζητούσε κρατούμενος να εξεταστεί ή να είχε αναφέρει ότι έχει πόνους ή άλλο πρόβλημα και να μην τον είχε εξετάσει ο ιατρός των Φυλακών.»
- Μετά από την εξέταση του παραπονούμενου από το Ιατροσυμβούλιο και με βάση των γνωματεύσεών του ημερομ. 7/4/2017 και 3/5/2017, δόθηκαν οδηγίες για ανάλογη θεραπεία του παραπονούμενου στα οικεία Τμήματα του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Ο παραπονούμενος επρόκειτο να μεταφερθεί, στη βάση προγραμματισμένου ραντεβού, στο Γενικό Νοσοκομείο για σκοπούς θεραπείας στις 18/5/2017, αλλά αυτός αρνήθηκε επικαλούμενος προσωπικούς λόγους.
- Μετά την παραπομπή του παραπονούμενου στο Μέγαθρο Αγωνιστών ΕΟΚΑ, στις 30/5/2017, και από την ημερομηνία αυτή, την φαρμακευτική αγωγή και θεραπεία του ανέλαβαν οι ιδιώτες προσωπικοί του γιατροί. Η φαρμακευτική του αγωγή η οποία συνταγογραφήθηκε από τον ιδιώτη γιατρό του, αγοράζεται από τον ίδιο, δεδομένου ότι αυτή δεν προσφέρεται από το φαρμακείο των κρατικών νοσηλευτηρίων. Από την 30^η/5/2017, οι ιατρικοί λειτουργοί του Τμήματος Φυλακών δεν είναι οι θεράποντες γιατροί του παραπονούμενου και δεν έχουν ανάμειξη με τη θεραπεία του.
- Ο παραπονούμενος βρίσκεται εκτός του δωματίου του για σκοπούς θεραπειών τρεις (3) ώρες ημερησίως καθώς και για περπάτημα

διαστήματος μίας ώρας, δύο φορές ημερησίως στον εξωτερικό χώρο του Μελάθρου.

- Σε σχέση με τον έλεγχο του δωματίου του παραπονούμενου από εγκατεστημένο κλειστό σύστημα παρακολούθησης, το Τμήμα Φυλακών αναφέρει ότι με τον ίδιο τρόπο ελέγχεται και το δωμάτιο που έχει οριστεί ως Φυλακές στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, θέμα για το οποίο υπάρχει σχετική «γνωμάτευση» της Επιτροπής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων ημερομηνίας 5/7/2012.
 - Όπως, δε, σημειώνεται από το Τμήμα Φυλακών, σε χώρους όπου κρατούνται ασθενείς φυλακισμένοι και εντός των Κεντρικών Φυλακών (π.χ. Πτέρυγα 10), υπάρχουν κάμερες παρακολούθησης σε όλους τους χώρους και εντός του δωματίου ανάπαυσης, εκτός των χώρων υγιεινής. Συνακόλουθα, αποτελεί θέση του Τμήματος ότι δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα του παραπονούμενου.
5. Αφότου λήφθηκε η απαντητική επιστολή του Τμήματος Φυλακών, κρίθηκε, αναγκαία η αποστολή νέας επιστολής προς τη Διεύθυνση του Τμήματος ημερομηνίας 14 Σεπτεμβρίου 2017, για σκοπούς λήψης διευκρινήσεων. Συγκεκριμένα, ζητήθηκαν διευκρινήσεις κυρίως σε σχέση με τον αριθμό δεσμοφυλάκων που ασκούν καθήκοντα στο Μέλαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ για σκοπούς φύλαξης του κ. Νεοκλέους, για τη διαδικασία αγοράς των φαρμάκων του, για το στάδιο κατά το οποίο εξασφαλίστηκε η πρόσβασή του σε χώρους εκτός του δωματίου του για σκοπούς περπατήματος και για τους «ασθενείς φυλακισμένους» που φιλοξενούνται στη Πτέρυγα 10 στις Κεντρικές Φυλακές.
6. Επιστολές διαβιβάστηκαν και στην Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, για σκοπούς εξασφάλισης αντιγράφου της αναφερόμενης «γνωμάτευσης», όπως και στο Διευθυντή Τμήματος Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών, από τον οποίο ζητήθηκε πληροφόρηση

σχετικά με τη δυνατότητα καταγραφής ήχου από το κύκλωμα παρακολούθησης που είναι εγκατεστημένο στο δωμάτιο όπου εκτίει ποινή φυλάκισης ο κ. Νεοκλέους.

7. Σημειώνεται ότι το Τμήμα Φυλακών δεν έχει, μέχρι στιγμής, επανέλθει σε σχέση με τα επιμέρους ερωτήματα που τέθηκαν υπόψη του. Παρόλα αυτά, αρκετά από αυτά απαντήθηκαν από τα όσα διαπιστώθηκαν κατά την επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε και από στοιχεία που τέθηκαν υπόψη μου από την Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και από την Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία, τα οποία καταγράφονται πιο κάτω.

➤ **Στοιχεία που Εξασφαλίστηκαν από την Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**

8. Στην απαντητική της επιστολή ημερομηνίας 13 Οκτωβρίου 2017, η Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, σημειώνει, μεταξύ άλλων, ότι με βάση τις διατάξεις που διέπουν τις αρμοδιότητές της, εξετάζει το θέμα αυτεπάγγελτα. Έθεσε, δε, υπόψη μου αντίγραφο τόσο της απόφασης (και όχι γνωμάτευσης) του προκατόχου της ημερομηνίας 5 Ιουλίου 2012 αναφορικά με τη χρήση κλειστού κυκλώματος βίντεο-παρακολούθησης σε δωμάτιο στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας όπου νοσηλεύονται κρατούμενοι, όσο και αντίγραφο όλης της σχετικής αλληλογραφίας που είχε, μέχρι τη δεδομένη στιγμή, με το Τμήμα Φυλακών για το θέμα της εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στο δωμάτιο του Μελάθρου.
9. Στην απόφασή του ημερομηνίας 5 Ιουλίου 2012, ο τότε Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, μετά την εξέταση του θέματος, κατέληξε στην υποβολή τριών εισηγήσεων προ στο Τμήμα Φυλακών αφού έλαβε υπόψη «12 [...] ότι οι φυλακισμένοι εξακολουθούν να έχουν τα ατομικά

δικαιώματά τους, όμως αυτά περιορίζονται στο βαθμό που είναι αναγκαίο για την αποτροπή δραπέτευσης, αυτόβουλης βλάβης τους και ιδιαίτερα για λόγους προστασίας των δεσμοφυλάκων, του ιατρικού/παραϊατρικού και άλλου προσωπικού του νοσοκομείου και του κοινού»

10. Εκτός από την ανάγκη για τοποθέτηση προειδοποιητικών πινακίδων για την ύπαρξη καμερών έξω από το θάλαμο κρατουμένων στο Νοσοκομείο, ο τότε Επίτροπος **εισηγήθηκε να τοποθετηθεί στο θάλαμο παραβάν ή κουρτίνες τις οποίες ο γιατρός να μπορεί, αν το επιθυμεί, να κλείνει κατά την ιατρική εξέταση του ασθενή** και η οθόνη στο φρουραρχείο στις Κεντρικές Φυλακές, η οποία παρουσίαζε τις εικόνες που λαμβάνονταν από το κλειστό κύκλωμα στο Νοσοκομείο, να τοποθετηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην τη βλέπουν οι επισκέπτες ή να κλείνει κατά τη διάρκεια των επισκέψεων.
11. Η νυν Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, με επιστολή της ημερομηνίας 11 Ιουλίου 2017 προς τη Διευθύντρια Τμήματος Φυλακών, ζήτησε, μεταξύ άλλων, να ενημερωθεί για τον αριθμό των καμερών που έχουν τοποθετηθεί στο Μέλαθρον, καθώς και για τον αριθμό των δεκτών (monitors) στους οποίους φαίνονται οι εικόνες που λαμβάνονται από τις κάμερες αυτές.
12. Σύμφωνα με την απαντητική επιστολή του Τμήματος Φυλακών ημερομηνίας 18 Ιουλίου 2017, στο δωμάτιο που έχει κηρυχθεί ως Φυλακή στο Μέλαθρον (δωμάτιο 302), όπου κρατείται ο Παναγιώτης Νεοκλέους, έχουν τοποθετηθεί δώδεκα (12) συνολικά κάμερες. Δυο (2) στο υπνοδωμάτιο, δυο (2) στο καθιστικό, μία (1) στον εσωτερικό διάδρομο προς την τουαλέτα, πέντε (5) στον εξωτερικό διάδρομο προς το δωμάτιο και δυο (2) στην εξωτερικών βεράντα/έξοδο κινδύνου/σκάλα διαφυγής.
13. Δέκτες (monitors) υπάρχουν, ένας έξω από το δωμάτιο στο διάδρομο τον οποίο παρακολουθούν οι επί καθηκόντι δεσμοφύλακες και ένας στο

Φρουραρχείο στις Κεντρικές Φυλακές, τον οποίο παρακολουθεί ο υπεύθυνος Φρούραρχος.

14. Το Τμήμα Φυλακών σημειώνει στην επιστολή του ότι: « [...] Οι πιο πάνω κάμερες είναι αναγκαίες και έχουν τοποθετηθεί κατά τον ίδιο τρόπο όπως στο δωμάτιο του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας με σκοπό τη διασφάλιση των θεμάτων ασφάλειας τόσο του κατάδικου, όσο και των μελών του προσωπικού που υπηρετούν.»

15. Η Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, σε ακόλουθη επιστολή της προς τη Διευθύντρια Τμήματος Φυλακών ημερομηνίας 28 Ιουλίου 2017, σημειώνει, μεταξύ άλλων, ότι:

«3.1 [...] στα πλαίσια των Αρχών της Διαφάνειας, της Λογοδοσίας και της Αναλογικότητας, αλλά και για σκοπούς ομοιόμορφης πολιτικής, θεωρούμε ότι το Τμήμα σας θα πρέπει να καθορίσει κριτήρια για τον αριθμό των καμερών που εγκαταστάθηκαν σε δωμάτια νοσηλευτηρίων τα οποία έχουν κηρυχτεί ως Φυλακή, καθώς και για το πεδίο οπτικογράφησης τους, με σκοπό την αποτελεσματική φύλαξη και επιτήρηση των κρατούμενων αλλά και την προστασία άλλων προσώπων.

3.1. Τέτοια κριτήρια θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να είναι η διαμόρφωση και η επικινδυνότητα του δωματίου και των όμορων χώρων, η κατάσταση και επικινδυνότητα του ίδιου του κρατούμενου, η προσβασιμότητα άλλων προσώπων στους χώρους αυτούς και άλλοι ιδιαίτεροι παράγοντες που θα μπορούν, με βάση την εμπειρία σας, να λαμβάνονται υπόψη ως κριτήριο, για τον αριθμό των καμερών και για το πεδίο οπτικογράφησης τους.

4. Σε περίπτωση ελέγχου από το Γραφείο μας, αυτεπάγγελτα ή κατόπιν καταγγελίας, το Τμήμα σας θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι, ο αριθμός των καμερών και το πεδίο οπτικογράφησης τους, κατά περίπτωση, πληρούν τα καθορισμένα κριτήρια.»

16. Η Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων καταλήγει καλώντας το Τμήμα Φυλακών να της διαβιβάσει κατάλογο με τα κριτήρια που θα υιοθετήσει, τα οποία θα εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση εγκατάστασης

καμερών σε χώρους που κηρύσσονται ως Φυλακή. Ζητά, δε, να ενημερωθεί κατά πόσο, με βάση τα πιο πάνω, δικαιολογείται ο αριθμός των καμερών που έχουν εγκατασταθεί στο Μέγαθρον όπως και το πεδίο οπτικογράφησης τους.

17. Σχετική είναι η απαντητική επιστολή της Διευθύντριας Τμήματος Φυλακών προς την Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου 2017, αυτούσια αποσπάσματα της οποίας κρίνω σκόπιμο να παραθέσω πιο κάτω:

«2. [...] η περίπτωση του κρατικού και του ιδιωτικού νοσηλευτηρίου, δεν διαφέρει σε οτιδήποτε για να διαφοροποιεί την κατάσταση που αφορά στην τοποθέτηση και αριθμό καμερών, καθώς και τη λειτουργία του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης αφού δεν αφορούν οι συγκεκριμένοι χώροι συγκεκριμένο/ους κρατούμενο/ους αλλά ενδεχομένως οποιοδήποτε κρατούμενο/ους παραστεί ανάγκη ανά πάσα στιγμή, να νοσηλευτεί/ούν στους εν λόγω χώρους, ανεξάρτητα από την επικινδυνότητα, φύλο, ηλικία, αδίκημα και ύψος ποινής (ισοβίτης, βαρupoινίτης, ελαφροποινίτης, υπόδικος).

3. [...] η τοποθέτηση καμερών είναι ανέφικτο και αδύνατο να διαφοροποιείται κάθε φορά ανάλογα με τον κρατούμενο/ους που πρόκειται να διαμένει/ουν στους εν λόγω χώρους, καθότι όπως γνωρίζετε οι ασθενείς δεν μπορεί να προβλεφθούν εκ των προτέρων, εκτός από τις περιπτώσεις των προγραμματισμένων ιατρικών εγχειρίσεων. Έτσι οι παράγοντες που λαμβάνονται πάντοτε υπόψη πριν την τοποθέτηση των καμερών στους εν λόγω χώρους, είναι η διαρρύθμιση του χώρου και η προσβασιμότητά του (έξοδοι, είσοδοι, παράθυρα κτλ) και πρωτίστως ότι πρέπει να καλύπτονται όλες οι περιπτώσεις κρατουμένων – επικίνδυνων και μη επικίνδυνων κρατουμένων- καθότι αυτό που διαφοροποιείται σε κάθε περίπτωση, είναι τα φυσικά μέτρα ασφάλειας που αφορούν στον αριθμό των δεσμοφυλάκων για το θέμα της φρούρησης και όπου κρίνεται αναγκαίο και πρόσθετης φρούρησης από αριθμό μελών της αστυνομίας (συνήθως ΜΜΑΔ), καθώς και των μέτρων σωματικού περιορισμού του κρατούμενου ή κρατούμενων, όπου κρίνεται αναγκαίο, ανάλογα με την επικινδυνότητα του κρατούμενου ή κρατουμένων που πρόκειται να νοσηλευτούν στους εν λόγω χώρους, κατά το δεδομένο χώρο.

4. [...] σε κάθε τέτοιο χώρο, για την τοποθέτηση των συστημάτων παρακολούθησης και αριθμό καμερών σε αυτό, διεξάγεται σχετική αλληλογραφία με το αρμόδιο Τμήμα, και προηγούνται διαδικασίες προσφορών και εγκατάστασής τους, οι οποίες είναι συνήθως χρονοβόρες και σε καμία περίπτωση αυτές δεν μπορούν να γίνουν αυθημερόν ή τη στιγμή που προκύπτει ένα θέμα και θα πρέπει να μεταφερθεί ανά πάσα στιγμή άμεσα οποιοσδήποτε κρατούμενος/οι στους εν λόγω χώρους για να νοσηλευτεί/ούν, ανεξάρτητα με το βαθμό επικινδυνότητας του/ς.

5. Ενόψει των πιο πάνω, και στα πλαίσια ίσης μεταχείρισης αλλά και της αρχής της αναλογικότητας ο αριθμός καμερών του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης δεν μπορεί να αναπροσαρμόζεται ανάλογα με την κάθε περίπτωση καθότι είναι πρακτικά ανέφικτο και αδύνατο όπως έχουμε εξηγήσει λόγω των απρόβλεπτων, απροόπτων περιστατικών ασθενών κρατούμενων και των διαδικασιών που προηγούνται της εγκατάστασης καμερών.

6. Τα πιο άνω ισχύουν και για το χώρο του Μελάθρου, καθότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να μεταφερθεί για νοσηλεία και στον εν λόγω χώρο οποιοσδήποτε άλλος κρατούμενος ανεξαρτήτου βαθμού επικινδυνότητας. Συνεπώς, σε τέτοια περίπτωση, το κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης θα παραμένει το ίδιο και αυτό που θα διαφοροποιηθεί θα είναι τα φυσικά μέτρα ασφάλειας, δηλαδή αριθμός δεσμοφυλάκων ή/και αστυφυλάκων για τη φρούρησή τους και τυχόν σωματικοί περιορισμοί όπου κριθεί αναγκαίο.

7. [...] Σημειώνεται ότι κατά την πρόσφατη επίσκεψη της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων των Ηνωμένων Εθνών (SPT) το 2016 και της Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT) το 2017 στη Πτέρυγα 10 όπου οι κάμερες είναι τοποθετημένες σε όλους τους χώρους εκτός τους χώρους υγιεινής, δεν προέκυψε σε καμία περίπτωση σύσταση που να αφορά στον αριθμό και την τοποθέτηση των καμερών στα δωμάτια των κρατουμένων.

8. Καταλήγοντας, αναφέρουμε ότι ο αριθμός των καμερών στο χώρο του Μελάθρου δικαιολογείται δεδομένων των όσων έχουμε αναφέρει, καθότι ο χώρος μπορεί να φιλοξενήσει ανά πάσα στιγμή οποιονδήποτε άλλο κρατούμενο/ους ανεξαρτήτως βαθμού επικινδυνότητας.»

18. Σημειώνεται ότι η αναφερόμενη επιστολή του Τμήματος Φυλάκων, διαβιβάστηκε στην Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ως συνημμένη σε επιστολή του Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ημερομηνίας 19 Σεπτεμβρίου 2017. Στην εν λόγω επιστολή, ο Γενικός Διευθυντής επισημαίνει ότι το Υπουργείο είναι υποχρεωμένο να διαφοροποιηθεί μερικώς από τα όσα αναφέρονται στην επιστολή του Τμήματος Φυλακών. Αναφέρει, ειδικότερα, ότι:

«2. Η κήρυξη Φυλακής στο Μέλαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ έγινε για συγκεκριμένη περίπτωση μόνο και για το συγκεκριμένο δωμάτιο. Συνεπώς, σε περίπτωση που ενδεχομένως χρειαστεί να νοσηλευτεί άλλος κατάδικος στο Μέλαθρο, πράγμα σπάνιο, η κήρυξη θα μπορεί να αφορά άλλο δωμάτιο.

3. Επιπλέον, θεωρούμε ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι παράγοντες της επικινδυνότητας όσο και οι αρχές της αναλογικότητας σε συνδυασμό με το βαθμό και την ένταση του επηρεασμού της ιδιωτικής ζωής και της αξιοπρέπειας του ενδιαφερόμενου προσώπου.»

➤ Στοιχεία που Εξασφαλίστηκαν από την Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία

19. Στην απαντητική επιστολή που μου διαβιβάστηκε από τον Αναπληρωτή Διευθυντή της Ηλεκτρομηχανολογικής Υπηρεσίας, μέσω του Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ημερομηνίας 25 Οκτωβρίου 2017, αναφέρεται ότι, «[...] ο εξοπλισμός του ΣΚΚΤ που εγκαταστάθηκε σε χώρους του Μελάθρου Αγωνιστών ΕΟΚΑ, δεν καταγράφει αλλά ούτε και διαθέτει δυνατότητα καταγραφής ήχου, αλλά λειτουργεί μόνο μέσω της δυνατότητας καταγραφής εικόνας που διαθέτει.» Όπως, περαιτέρω, σημειώνεται στην επιστολή, κάτι τέτοιο δεν είχε απαιτηθεί ούτε και στις τεχνικές προδιαγραφές των εγγράφων της εν λόγω σύμβασης.

➤ Επιτόπια Έρευνα - Διαπιστώσεις αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης

20. Όπως προαναφέρεται, στα πλαίσια διερεύνησης του παραπόνου πραγματοποιήθηκε, στις 12 Οκτωβρίου 2017, επιτόπια επίσκεψη στο Μέγαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ δύο Λειτουργών του Γραφείου μου, οι οποίες συνάντησαν τον κ. Παναγιώτη Νεοκλέους και επιθεώρησαν τις συνθήκες κράτησής του.
21. Διαπιστώθηκε ότι ο κ. Νεοκλέους κρατείται στο δωμάτιο 302 του Μεγάθρου στον 3^ο όροφο, το οποίο διαθέτει υπνοδωμάτιο, τουαλέτα και μικρό σαλόνακι. Η κυρίως πόρτα του δωματίου ανοίγει στο σαλόνακι.
22. Υπάρχουν εγκατεστημένες δύο (2) κάμερες παρακολούθησης στο σαλόνακι, δύο (2) στο υπνοδωμάτιο και μία (1) στο χώρο (μικρό διάδρομο) που οδηγεί στην τουαλέτα και στο υπνοδωμάτιο. Σημειώνεται ότι πέντε (5) κάμερες υπάρχουν και στο διάδρομο που οδηγεί στο δωμάτιο, ξεκινώντας από το σημείο του διαδρόμου όπου ανοίγει το ασανσέρ μέχρι το τέλος του διαδρόμου που καταλήγει σε βεράντα, στην οποία είναι εγκατεστημένες άλλες δυο (2) κάμερες.
23. Ο χώρος φυλάσσεται από δύο δεσμοφύλακες οι οποίοι κάθονται στο διάδρομο έξω από το δωμάτιο. Η κυρίως πόρτα του δωματίου ήταν ανοικτή κατά την προσέλευση των Λειτουργών του Γραφείου μου στο χώρο ενώ η συνάντηση και συνομιλία τους με τον παραπονούμενο έγινε με κλειστή την πόρτα. Στον τοίχο έξω από το δωμάτιο (έχοντας την πόρτα του δωματίου στα αριστερά) είναι εγκατεστημένος ο δέκτης/monitor όπου φαίνεται το υλικό που καταγράφουν όλες οι εγκατεστημένες κάμερες.

24. Σημειώνεται, επιπλέον, ότι μετά το δωμάτιο που έχει κηρυχθεί ως Φυλακή και που νοσηλεύεται ο κ. Νεοκλέους, και πριν από το τέλος του διαδρόμου που καταλήγει σε βεράντα, υπάρχει άλλο ένα δωμάτιο στο οποίο νοσηλεύεται άλλη ασθενής.
25. Το κυρίως θέμα γύρω από το οποίο κινήθηκε η συζήτηση αφορά στη συνεχή παρακολούθηση του κ. Νεοκλέους από τις κάμερες που είναι εγκατεστημένες μέσα στο δωμάτιο.
26. Ο παραπονούμενος πιστεύει ότι η εγκατάσταση των καμερών έγινε κακόπιστα. Θεωρεί, δε, το γεγονός της συνεχούς του παρακολούθησης δυσανάλογο και υποτιμητικό, υπογραμμίζοντας ότι έχει επηρεάσει πολύ τη ψυχική του υγεία. Όπως, δε, ενδεικτικά, ανέφερε, για να αλλάξει ρούχα αναγκάζεται να πηγαίνει στην τουαλέτα ενώ ο ύπνος του επηρεάστηκε από το γεγονός ότι γνωρίζει ότι παρακολουθείται, σημειώνοντας, δε, ότι τη φύλαξη του αναλαμβάνουν και γυναίκες δεσμοφύλακες.
27. Ανέφερε, επίσης, ότι το υλικό που καταγράφουν οι κάμερες μεταδίδεται ταυτόχρονα στις Κεντρικές Φυλακές στο χώρο του φρουραρχείου. Πολλές φορές, δεσμοφύλακες υπεύθυνοι για τη φύλαξη του συζητούν μαζί του για θέματα με τρόπο που φαίνεται ότι είχαν πρόσβαση στο υλικό που καταγράφουν οι κάμερες από τις Κεντρικές Φυλακές. Έχει επίσης την άποψη ότι οι κάμερες έχουν τη δυνατότητα καταγραφής ήχου.
28. Σημείωσε, επιπλέον, ότι υπάρχουν γραπτές οδηγίες για δειγματολογικό έλεγχο των τηλεφωνικών του συνομιλιών αναφέροντας ότι εκτός από έναν τηλεφωνικό αριθμό, όλοι οι άλλοι (19) τηλεφωνικοί αριθμοί που είναι εγκεκριμένοι για επικοινωνία ανήκουν όλοι σε δικηγόρους που τον εκπροσωπούν (κάποιοι από τους δικηγόρους του είναι και μέλη της οικογένειάς του π.χ πατέρας, σύζυγός).
29. Τόσο η παρακολούθηση των τηλεφωνημάτων του όσο και η συνεχής παρακολούθησή του χώρου όπου διαμένει, σε συνδυασμό με την άποψη

του ότι οι κάμερες ενδεχομένως να καταγράφουν και ήχο, αποτελεί, σύμφωνα τις θέσεις του, παραβίαση των δικαιωμάτων του αναφορικά με την εχέμυθη επικοινωνία του με τους δικηγόρους του και του δικαιώματός του σε δίκαιη δίκη.

30. Ο κ. Νεοκλέους θεωρεί προβληματικό το ότι ο Αξιωματικός Ασφαλείας που είναι υπεύθυνος για τον ίδιο, είναι συγγενής με το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και η κόρη του εργάζεται στη Νομική Υπηρεσία.
31. Η στάση του εν λόγω Αξιωματικού έναντι του κ. Νεοκλέους υπήρξε, σύμφωνα με τον τελευταίο, εκφοβιστική, μετά το Ιατροσυμβούλιο που αποφάσισε στη μεταφορά του στο Μέλαθρον. Σημείωσε, δε, ότι του έχει αναφερθεί από δεσμοφύλακες ότι ο συγκεκριμένος Αξιωματικός «του έχει έτοιμο δωμάτιο στις Φυλακές».
32. Σε σχέση με τα φάρμακα που λαμβάνει, ο κ. Νεοκλέους σημείωσε ότι, με βάση την πρακτική που εφαρμοζόταν πριν την μεταφορά του στο Μέλαθρον, η σύζυγός του εξασφάλιζε τη σχετική συνταγή από τον ιδιώτη γιατρό του και την έστελνε με τηλεομοιότυπο στις Κεντρικές Φυλακές. Τα φάρμακα παραγγέλλονταν από το Τμήμα Φυλακών, πληρώνονταν από τον προσωπικού λογαριασμό του ως κρατούμενος και του παραδίδονταν. Αυτό συνέβαινε χωρίς οποιοδήποτε πρόβλημα κατά τους πρώτους τρεις (3) μήνες της φυλάκισής του στις Κεντρικές Φυλακές και οι οδηγίες που δόθηκαν ήταν να συνεχιστεί αυτή η πρακτική και μετά τη μεταφορά του στο Μέλαθρον.
33. Ο παραπονούμενος ανέφερε ότι κατά τη μεταφορά του στο Μέλαθρον (πρώτο δεκαήμερο), στάλθηκε, όπως συνηθιζόταν, τηλεομοιότυπο στις Κεντρικές Φυλακές με τη σχετική ιατρική συνταγή φαρμάκων από τη σύζυγό του. Αυτά τα φάρμακα δεν στάλθηκαν ποτέ στο Μέλαθρον. Ένεκα, δε, προβλημάτων που αντιμετώπισε ο παραπονούμενος με την υγεία του το διάστημα αυτό, τον επισκέφθηκε καρδιολόγος ο οποίος ξαναέγραψε τη

σχετική συνταγή, και μετά από πιέσεις της συζύγου του, τα φάρμακα αγοράστηκαν και του δόθηκαν από την οικογένειά του. Έκτοτε, τα φάρμακά του αγοράζονται και του παραδίδονται από τη σύζυγό του.

34. Σε σχέση με την πρόσβασή του στις ιατρικές υπηρεσίες κατά το πρώτο τρίμηνο φυλάκισής του και παραμονής του στις Κεντρικές Φυλακές, ο κ. Νεοκλέους σημείωσε ότι η αρχική συνέντευξη νεοεισερχόμενου κρατούμενου στην οποία υποβλήθηκε ήταν ανεπαρκής. Ο γιατρός των Φυλακών των είδε 2-3 φορές και γενικώς υπήρχε, σύμφωνα με τις θέσεις του, αδιαφορία.
35. Αναφορικά με τις θεραπείες που λαμβάνει στο Μέλαθρον καθημερινά, ο κ. Νεοκλέους ανέφερε ότι αυτές διαρκούν περίπου 2 ώρες ημερησίως. Μετά από πιέσεις του ρευματολόγου του και ένα μήνα μετά τη μεταφορά του στο Μέλαθρον, προαυλίζεται ημερησίως στο χώρο εκτός του κτηρίου του Μελάθρου δύο φορές την ημέρα, για μία ώρα κάθε φορά. Αρχικά ο προαυλισμός ήταν για 30' λεπτά και έγινε μία ώρα μετά από πιέσεις του ρευματολόγου του. Όπως σημειώθηκε από τον κ. Νεοκλέους, το περπάτημα είναι απαραίτητο για την κατάσταση της υγείας του ενώ η απουσία του την επηρεάζει αρνητικά σε μεγάλο βαθμό.
36. Ο κ. Νεοκλέους ανέφερε ότι δικαιούται 10 επισκέψεις το μήνα διάρκειας μίας ώρας έκαστος και απεριόριστες επισκέψεις από τους δικηγόρους του, όπως εφαρμόζεται και εντός των Κεντρικών Φυλακών. Μία φορά το δεκαπενθήμερο (ή το μήνα) τον επισκέπτονται αξιωματικοί ασφαλείας των Φυλακών.
37. Οι Λειτουργοί του Γραφείου μου, προτού αποχωρήσουν από το χώρο, συνομίλησαν και με το Γενικό Διευθυντή του Μελάθρου Αγωνιστών ΕΟΚΑ, ο οποίος ανέφερε ότι δεν προκύπτουν ιδιαίτερα προβλήματα από την κράτηση του κ. Νεοκλέους στο Μέλαθρο, αν και το γεγονός της ύπαρξης καμερών στο διάδρομο που οδηγεί στο δωμάτιο του είναι προβληματικό

αφού καταγράφονται οι κινήσεις όσων χρησιμοποιούν το διάδρομο. Αnéφερε επιπλέον, ότι αρχικά, είχε δημιουργηθεί θέμα σε σχέση με το ότι στο χώρο των φυσιοθεραπειών έμπαιναν και οι δεσμοφύλακες, όμως αυτό έγινε μεμονωμένα και πλέον έχει τερματιστεί.

Θεσμικό Πλαίσιο

➤ Διεθνές και Ευρωπαϊκό Θεσμικό πλαίσιο

38. Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά τη διάρκεια της κράτηση ενός προσώπου αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση του κράτους και, αντίστοιχα, συνιστά θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα.

39. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα του ΟΗΕ, κατοχυρώνει, στο άρθρο 10 αυτής, ότι:

«10.1. Κάθε πρόσωπο που στερείται της ελευθερίας του αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και σεβασμό της εγγενούς ανθρώπινης αξιοπρέπειας.»

40. Στη Σύσταση αρ. 2006(2) της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ευρωπαϊκούς σωφρονιστικούς κανόνες, που υιοθετήθηκε στις 11 Ιανουαρίου 2006, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«1. Τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους πρέπει να μεταχειρίζονται με σεβασμό αναφορικά με τα ανθρώπινα τους δικαιώματα.

2. Τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους διατηρούν όλα τα δικαιώματα που δεν τους αφαιρέθηκαν νόμιμα και σύμφωνα με την απόφαση που τους καταδίκασε σε ποινή κάθειρξης ή με την απόφαση προφυλάκισης.

3. Οι περιορισμοί που επιβάλλονται σε άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους πρέπει να περιορίζονται στους απολύτως αναγκαίους και να είναι ανάλογοι προς τους νόμιμους σκοπούς για τους οποίους επιβλήθηκαν. [...]»

41. Το άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, κατοχυρώνει ρητά το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου, έναντι αυθαίρετων επεμβάσεων. Ορίζει, ειδικότερα, ότι:

«Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψής του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές τέτοιου είδους.»

42. Η διασφάλιση του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, συνιστά τον πυρήνα του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), σύμφωνα με το οποίο:

«1. Παν πρόσωπο δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπαρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίο, εις μία δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο δια την εθνικήν ασφάλειαν, τη δημόσιαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.»

43. Σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το άρθρο 8 της Σύμβασης, κατοχυρώνει την αρνητική υποχρέωση του κράτους να απέχει από ενέργειες που συνιστούν παραβίαση του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής και, επιπλέον, υποχρεώνει το κράτος να αναλαμβάνει θετική δράση για την καλύτερη και αποτελέσματα διασφάλιση του δικαιώματος.

44. Τα δικαιώματα στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή προβλέπεται και στο άρθρο 15 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας το οποίο αποδίδει αυτολεξεί το κείμενο του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.
45. Σύμφωνα με το Άρθρο 8 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, το κατοχυρώνεται συνταγματικά ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, που δεν επιδέχεται καμία παρέκκλιση ή εξαίρεση:

«Ουδείς υποβάλλεται εις βασανιστήρια ή εις απάνθρωπον ή ταπεινωτικήν τιμωρίαν ή μεταχείρισιν.»

46. Απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης κατοχυρώνεται και στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το οποίο ορίζει ότι «ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή ποινές ή μεταχείριση που είναι απάνθρωπη ή εξευτελιστική.». Τονίζεται ότι το ως άνω άρθρο δεν προβλέπει καμία παρέκκλιση από την γενική αυτή απαγόρευση, ακόμη και στις πιο ακραίες περιπτώσεις, όπως σε έρευνες για τρομοκρατικές ενέργειες ή σε περιπτώσεις δημόσιας απειλής. Ακόμη και τότε, τα βασανιστήρια και η απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση μπορούν να αποτελέσουν παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.

➤ Νομολογία Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αποτελεί αναντίλεκτο γεγονός μέσα από την νομολογία του ΕΔΑΔ ότι:

“τα όρια του περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων προκύπτουν και από την Αρχή της Αναλογικότητας”.

Κατά την αρχή αυτήν εφαρμοζόμενη στα ατομικά δικαιώματα ,μεταξύ του νόμιμου σκοπού που επιδιώκει ένας περιορισμός του δικαιώματος και της εντάσεως, εκτάσεως και της διάρκειάς του συγκεκριμένου περιορισμού πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση .

Η σχέση δεν είναι εύλογη όταν ο περιορισμός που επιβάλλεται στην συγκεκριμένη περίπτωση: είναι απρόσφορος (ακατάλληλος) για την επίτευξη του αποτελέσματος ...είναι επαχθέστερος σε ένταση ,έκταση ή διάρκεια από το αναγκαίο για την επίτευξη του αποτελέσματος μέτρο ...είναι δυσανάλογος εν σχέσει προς τους λόγους που τον προκάλεσαν ή το αντικειμενικά επιτεύξιμο αποτέλεσμα ..." (Π.Δ. Δαγτόγλου, **Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα Α παραγράφος 308**).

"Η ελληνική νομολογία αναφέρεται πλέον ρητώς στην αρχή της αναλογικότητας .Την συνάγει από την έννοια του κράτους δικαίου και την χαρακτηρίζει συνταγματική αρχή " "(Π.Δ. Δαγτόγλου, **Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα Α παράγραφος 312**).

Στην Κυπριακή Δημοκρατία εκτός από τις αποφάσεις του ΕΔΑΔ ακολουθείται και η ελληνική νομολογία ως προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικράτειας λαμβάνοντας προς τούτο υπόψη ότι η Αρχή της Αναλογικότητας δεν αποτελεί επιλογή αλλά συνταγματική επιταγή ,η οποία αντλείται από το κράτος δικαίου και υπερέχει του κοινού νομοθέτη. Επιβάλλεται δηλαδή να λαμβάνεται υπόψη και να τυγχάνει εφαρμογής κάθε φορά που μπορεί να τεθεί ζήτημα νόμιμου περιορισμού ενός ατομικού δικαιώματος.

47. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), υπογραμμίζει, στη σχετική με το θέμα νομολογία του, ότι παρόλο που η ανάγκη για την προστασία της δημόσια τάξης και ασφάλειας μπορεί να οδηγήσει το κράτος στο να εισάγει διαφορετικά καθεστώτα κράτησης για ειδικές κατηγορίες κρατούμενων, ωστόσο, το άρθρο 3 τη Σύμβασης επιβάλλει στα κράτη όπως διασφαλίζουν ότι οι εν λόγω κρατούμενοι, κρατούνται σε συνθήκες συμβατές με το σεβασμό της ανθρωπίνης τους αξιοπρέπειας. Επιπρόσθετα, η εφαρμογή των μέτρων που επιβάλλονται σε τέτοιες περιπτώσεις, θα πρέπει να μην υποβάλλουν τους κρατούμενους σε

δυσφορία τέτοιου βαθμού που να υπερβαίνει την αναπόφευκτη ταλαιπωρία σύμφυτη με την κράτηση¹.

48. Το ΕΔΑΔ τονίζει ότι η κακομεταχείριση (ill-treatment) εν γένει, θα πρέπει να επιτυγχάνει ένα κατώτερο επίπεδο σοβαρότητας ώστε να θεωρείται ότι εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 3 της Σύμβασης. Αυτό εξαρτάται από όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, όπως τη διάρκεια της μεταχείρισης, τα ψυχολογικά επακόλουθά της, η κατάσταση της υγείας του θύματος κ.α². Η νομολογία του Δικαστηρίου, υιοθετεί μια διαβάθμιση ανάμεσα στα επίπεδα απαγορευμένης συμπεριφοράς που εμπίπτει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, ξεκινώντας από την πιο σοβαρή προσβολή, τα βασανιστήρια, μέχρι τις εξευτελιστικές ποινές ή μεταχειρίσεις, οι οποίες συνίστανται σε μεταχειρίσεις που προκαλούν σε αυτούς που τις υφίστανται, αισθήματα φόβου, αγωνίας και κατωτερότητας ικανών να τους εξευτελίσουν, να τους υποβαθμίσουν και να κάμψουν ενδεχομένως τη σωματική και ηθική τους αντίσταση.
49. Σε σχέση με το ειδικότερο θέμα της συνεχούς παρακολούθησης από κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης, ατόμου που έχει στερηθεί την ελευθερία του κρίθηκε ότι συνιστά παραβίαση του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής στα πλαίσια του άρθρου 8.1 της Σύμβασης, εκτός εάν το μέτρο της παρακολούθησης εφαρμόστηκε σύμφωνα με το **νόμο**, για σκοπούς επίτευξης ενός ή περισσότερων νόμιμων σκοπών, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 8 της Σύμβασης, και αν αυτή ήταν απαραίτητη, σε μια δημοκρατική κοινωνία για την επίτευξη του αναφερόμενου σκοπού ή σκοπών³.

¹ *Kudla v. Poland* [GC], no.30210/96, §§92-94, ECHR 2000-XL, *Van Der Graaf v. The Netherlands*, no. 8704/03, decision as to the admissibility, ημερομ. 1/6/2004.

² *Ireland v. United Kingdom*, απόφαση ημερομ. 18/1/1978, Series A no. 25, §162, *Van Der Graaf v. The Netherlands*, no. 8704/03, decision as to the admissibility, ημερομ. 1/6/2004.

³ *Van Der Graaf v. The Netherlands*, no. 8704/03, decision as to the admissibility, ημερομ. 1/6/2004.

50. Σε σχέση με το νομικό συλλογισμό που θα πρέπει να ακολουθείται κατά περίπτωση, ώστε να αξιολογείται το κατά πόσο τίθεται θέμα παραβίασης του άρθρου 8 της Σύμβασης, χαρακτηριστική είναι η νομολογία του Δικαστηρίου σε απόφασή του κατά την οποία εξέτασε το παραδεκτό αίτησης που τέθηκε ενώπιόν του, που, μεταξύ άλλων, αφορούσε, σε ισχυρισμούς παραβίασης του άρθρου 8, από κρατούμενο που είχε τεθεί υπό μόνιμη παρακολούθηση από κάμερες, για συγκεκριμένη περίοδο⁴.
51. Το Δικαστήριο, εν προκειμένω, αξιολόγησε και διαπίστωσε, αρχικά, ότι το μέτρο της μόνιμης παρακολούθησης, εφαρμόστηκε με βάση την εγχώρια νομοθεσία. Ακολουθώντας, έκρινε ότι το μέτρο εφαρμόστηκε για σκοπούς αποτροπής απόδρασης του κρατούμενου ή του ενδεχομένου αυτοτραυματισμού του, ενδεχόμενα τα οποία κρίθηκε ότι θα επιβάρυναν την κοινωνική αναστάτωση που είχε ήδη προκαλέσει το αδίκημα που είχε διαπράξει ο κρατούμενος (φόνος πολιτικού προσώπου).
52. Τέλος συνέχισε, στο να εξετάσει κατά πόσο το μέτρο ήταν απαραίτητο σε μια δημοκρατική κοινωνία, σημειώνοντας ότι η έννοια του «απαραίτητου» υποδηλώνει ότι η επέμβαση στο δικαίωμα αντιστοιχεί σε μία άμεση κοινωνική ανάγκη η οποία, ειδικότερα, είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό.
53. Το Δικαστήριο σημείωσε ότι η τοποθέτηση υπό μόνιμη παρακολούθηση από κάμερες, ατόμου που βρίσκεται σε χώρο κράτησης –στοιχείο που από μόνο του εμπεριέχει σημαντικό περιορισμό της ιδιωτικότητάς του- θα πρέπει να κριθεί ως μίας σημαντική επέμβαση με το δικαίωμα του ατόμου στην ιδιωτική ζωή.
54. Η εν λόγω προαναφερθείσα απόφαση είναι ενδεικτική ως προς την διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθείται προτού ληφθούν μέτρα για το

⁴ βλ. σημ. 3.

περιορισμό ατομικού δικαιώματος ,η οποία πρέπει να προβλέπεται με νόμο και να λαμβάνει υπόψη τα ειδικά περιστατικά της κάθε υπόθεσης και ειδικότερα την πιθανότητα αυτοτραυματισμούς του κατάδικου. Περιγράφει δηλαδή την εφαρμογή της αρχή της αναλογικότητας σε περίπτωση που τίθεται θέμα περιορισμού του ατομικού δικαιώματος της ιδιωτική ζωής με την χρήση κάμερας μέσα στο εσωτερικό του χώρου κράτησης, σε υπόδικο αρχίζοντας τη εξέταση κατά πόσο υπάρχει σχετική νομοθετική πρόνοια που να το επιτρέπει κάτω από συγκεκριμένες περιπτώσεις .

➤ **Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT)**

55. Με το θέμα της μόνιμης παρακολούθησης με κάμερες κρατουμένων έχει ασχοληθεί και η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT). Αναφέρω, ενδεικτικά, τα όσα κατέγραψε η CPT μετά τη διεξαγωγή περιοδικής επίσκεψης στη Γεωργία το 2014 σε σχέση με την επιβολή σε κρατούμενους του μέτρου της απομόνωσης σε συνδυασμό με τη μόνιμη παρακολούθησή τους με κάμερες εντός του κελιού τους.

«[...] A number of inmates (especially at Prisons No. 7 and 9, but also in Batumi) were in fact subjected – sometimes for months and even years on end – to conditions akin to solitary confinement (without any possibility of association, visits and telephone calls, and without the right to listen to the radio and watch television) and, in addition, frequently subjected to constant CCTV monitoring inside their cell. This appeared to be applied vis-à-vis inmates considered difficult or disruptive but also allegedly for other reasons, e.g. to enforce cooperation with investigation. In the CPT’s view, to subject inmates to such conditions could be considered as amounting to inhuman and degrading treatment. In this context, the Committee is particularly concerned by what appears to be the absence of clear, transparent written criteria and the lack of procedural safeguards for placement under such conditions. [...]»⁵

⁵ Georgia: Visit 2014, CPT/Inf (2015) 42 | Section:2/41 | Date:31/07/2015, Executive Summary.

Κατά την άποψη δηλαδή της επιτροπής (CPT) πρόσθετα με άλλους περιορισμούς ,η συνεχής παρακολούθηση μέσα στα κελιά τους μπορεί να θεωρηθεί ως απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση ενώ περαιτέρω έδειξε την ανησυχία της ως προς την απουσία γραπτών και διαφανών κριτηρίων καθώς και ως προς την έλλειψη ασφαλούς διαδικασίας που να επιτρέπουν τέτοιους περιορισμούς .

56. Άξια αναφοράς είναι επίσης τα ευρήματα της CPT μετά τη διεξαγωγή επίσκεψής της στην Ιταλία το 2016. Η Επιτροπή, εξέφρασε τους προβληματισμούς της όσον αφορά την συστηματική και μόνιμη παρακολούθηση μέσω κλειστών κυκλωμάτων παρακολούθησης, κρατουμένων συγκεκριμένης κατηγορίας, υποβάλλοντας συγκεκριμένες εισηγήσεις προς την Ιταλική Κυβέρνηση. Παραθέτω αυτούσιο το σχετικό απόσπασμα:

“[...] 54. Further, the CPT has already expressed serious misgivings about the fact that “41-bis” prisoners are subjected to systematic and permanent CCTV surveillance inside their cells. This was the case at the “41-bis” unit of Sassari Prison at the time of the 2016 visit. Such a systematic practice would appear to be disproportionate; it severely infringes upon the privacy of prisoners and also renders the whole regime even more oppressive, especially if applied for prolonged periods. It is also noteworthy that at the “41-bis” unit of Ascoli Piceno Prison, cells were generally not equipped with CCTV cameras.

The CPT acknowledges that CCTV surveillance inside cells may be justified in individual cases, for example when a person is considered to be at risk of self-harm or suicide or if there is a concrete suspicion that a prisoner is carrying out activities in the cell which could jeopardise security. The decision to impose CCTV surveillance on a particular prisoner should always be based on an individual risk assessment and should be reviewed on a regular basis.

The CPT recommends that the Italian authorities review the use of CCTV surveillance in prison cells at Sassari Prison and, where appropriate, in other prisons in Italy, in the light of these remarks. [...]»

Υπέδειξε δηλαδή η CPT προς τις ιταλικές αρχές ότι η συνεχής παρακολούθηση παραβιάζει την ιδιωτική ζωή των φυλακισμένων και θα

πρέπει να χρησιμοποιείται σε ξεχωριστές περιπτώσεις όπου υφίσταται κίνδυνος αυτοτραυματισμού, αυτοκτονίας, η όπου υπάρχει ισχυρή υποψία ότι ο φυλακισμένος εμπλέκεται σε πράξεις που θα θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια.

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ, ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΑΡ 10 ημ.27/9/2000

Σύμφωνα δε με γνωμοδότηση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου με αριθμό 10 ημ. 27/9/2000 "Η συνεχής παρακολούθηση των κρατουμένων ... με τον εν λόγω τεχνικό τρόπο (εγκατάσταση κυκλώματος εικονοληψίας στο εσωτερικό των εν λόγω κρατητηρίων) ... ώστε τα όργανα της αρμόδιας αστυνομικής αρχής, υπό την απόλυτη εξουσία της οποίας διατελούν οι κρατούμενοι, να λαμβάνουν γνώση κάθε στιγμή της εντός του αστυνομικού κρατητηρίου διαβίωσης τους, αποδοκιμάζεται από την ηθική μια δημοκρατικής κοινωνίας και ασφαλώς αντιβαίνει στον εν προκείμενο σεβασμό της προσωπικότητας κάθε κρατούμενου. Συνακόλουθα η παραπάνω συνεχής επιτήρηση των εν λόγω κρατουμένων δεν είναι νόμιμη, γιατί μπορεί να χαρακτηριστεί ως προσβολή της αξιοπρέπειας τους"

➤ Ημεδαπό Δίκαιο

57. Με βάση το εγχώριο νομοθετικό πλαίσιο και, ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 19 των περί Φυλακών Νόμων:

«1. Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για την ομαλή λειτουργία των φυλακών και αρμόδιος για την εκδίκαση και επιβολή ποινών για πειθαρχικά παραπτώματα που διαπράττονται από τους κρατουμένους, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών.

2. Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια στις φυλακές, μεριμνά για την τήρηση της πειθαρχίας και της τάξης, [...], κατευθύνει τον τρόπο μεταχείρισης των κρατουμένων και εκδίδει για τους σκοπούς αυτούς, καθώς και για κάθε άλλη δραστηριότητα στις Φυλακές, τις απαιτούμενες διαταγές και οδηγίες. [...]

58. Σύμφωνα με το άρθρο 7.3 των περί Φυλακών Νόμων:

«Η στέρηση της ελευθερίας του κρατούμενου λαμβάνει χώρα υπό συνθήκες που διασφαλίζουν το σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.»

59. Ο Κανονισμός 3 των περί Φυλακών (Γενικών) Κανονισμών ορίζει ότι:

«1. Οι Κανονισμοί αυτοί εφαρμόζονται με αμεροληψία και χωρίς οποιαδήποτε δυσμενή διάκριση σε βάρος οποιουδήποτε κρατούμενου.

2. Η μεταχείριση των κρατουμένων πρέπει να μην είναι ταπεινωτική και να γίνεται με τρόπο ώστε να απαλύνονται οι δυσμενείς συνέπειες της στέρησης της ελευθερίας.»

60. Με βάση τον Κανονισμό 8 των περί Φυλακών (Γενικών) Κανονισμών προβλέπει ότι:

«Η πειθαρχία και η τάξη τηρούνται με αποφασιστικότητα, αποφεύγονται όμως περιορισμοί που δεν είναι αναγκαία για την ασφαλή κράτηση και την τήρηση της πειθαρχίας και της τάξης στις Φυλακές.»

Συμπεράσματα – Εισηγήσεις

61. Προτού προχωρήσω στα συμπεράσματά μου σε σχέση με την υπό εξέταση υπόθεση, διευκρινίζω ότι το βασικό αντικείμενο εξέτασης, όπως αυτό προέκυψε μέσα από την έρευνα που διενεργήθηκε, είναι η συνεχής (εικοσιτετράωρη) παρακολούθηση του παραπονούμενου μέσω του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης που έχει εγκατασταθεί στο χώρο όπου διαμένει στο Μέγαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ στο εσωτερικό του δωματίου του. Από τη συνάντηση που είχαν με τον παραπονούμενο Λειτουργό του Γραφείο μου, διαφάνηκε, ότι ο βασικός παράγοντας που δημιουργεί έντονα συναισθήματα υποτίμησης και δυσφορίας σε αυτόν είναι

η παντελής έλλειψη ιδιωτικότητας, ως αποτέλεσμα της εικοσιτετράωρης παρακολούθησής του, μέσω κλειστού κυκλώματος καμερών.

62. Δεν παραγνωρίζω τη σοβαρότητα των ισχυρισμών του σε σχέση με το απόρρητο της επικοινωνίας του με τους δικηγόρους του. Εν τούτοις, δεδομένης της πληροφόρησης που είχα από την Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία, ότι οι συγκεκριμένες κάμερες που έχουν εγκατασταθεί στο χώρο δεν καταγράφουν ήχο, θεωρώ ότι δεν προκύπτουν στοιχεία που να δικαιολογούν την υποβολή εισηγήσεων σε σχέση με το θέμα αυτό.
63. Τα υπόλοιπα ζητήματα που εγέρθηκαν από τον παραπονούμενο διαφοροποιήθηκαν/εξομαλύνθηκαν στην πορεία, ενώ όσα από αυτά τέθηκαν κατά τη συνάντηση που είχαν μαζί του Λειτουργοί του Γραφείου μου και για τα οποία δεν εξασφαλίστηκαν οι απόψεις του Τμήματος Φυλακών δεν θα τύχουν περαιτέρω σχολιασμού.
64. Η εξισορρόπηση των ζητημάτων ασφάλειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των κρατουμένων, συχνά αποτελεί πρόκληση για τα σωφρονιστικά ιδρύματα.
65. Οι βασικές αρχές σε σχέση με το θέμα αυτό, όπως αυτές καθιερώνονται στο διεθνές και ημεδαπό θεσμικό πλαίσιο σε σχέση με τα ατομικά δικαιώματα, επιβάλλουν την υποχρέωση του κράτους να σέβεται την αξία του ανθρώπου και να μην επεμβαίνει με πράξεις ή παραλείψεις του σε ένα ελάχιστο προσωπικό χώρο που διασφαλίζει τόσο την μη προσβολή βασικών δικαιωμάτων όσο και την προστασία τους.
66. Ταυτόχρονα, ο εγκλεισμός, λόγω της επιβολής στερητικής της ελευθερίας ποινής, συνεπάγεται αποκλειστικά τον περιορισμό της (φυσικής) ελευθερίας του ατόμου. Πέρα από αυτό, πρόσωπα που έχουν στερηθεί της ελευθερίας τους συνεχίζουν να έχουν τα δικαιώματα που είναι άμεσα συνυφασμένα με την ανθρώπινη φύση όπως είναι τα ατομικά δικαιώματα,

δεδομένου ότι η άσκησή τους δεν προσκρούει στις απαιτήσεις έκτισης της ποινής τους και στην ταλαιπωρία που συνεπάγεται η στέρησης της ελευθερίας λόγω της φύσης της. Μάλιστα, περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων με την επίκληση πρακτικών λόγων (όπως υλικοτεχνικές ελλείψεις, ελλείψεις προσωπικού κτλ) δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές.

67. Εν προκειμένω, η απόφαση για εγκατάσταση του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, στηρίχθηκε, προφανώς, στη γενική αρμοδιότητα της Διευθύντριας του Τμήματος Φυλακών να μεριμνά για την ασφάλεια και την ομαλή λειτουργία των φυλακών (άρθρο 19 των περί Φυλακών Νόμων). Οφείλω, δε, να σημειώσω ότι δεν τέθηκε υπόψη μου νομοθετικό πλαίσιο στο οποίο να στηρίζεται η απόφαση εγκατάστασης του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στο εσωτερικό χώρο του δωματίου που κηρύχθηκε ως φυλακή.
68. Η απουσία ρητής διάταξης ή άλλου κανονιστικού/ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τη χρήση τέτοιων κυκλωμάτων παρακολούθησης στο εσωτερικό των δωματίων, κελιών, και η ανυπαρξία συγκεκριμένων κριτηρίων γύρω από το θέμα παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας η οποία για την εφαρμογή της **προϋποθέτει καταρχήν συγκεκριμένη πρόνοια του νόμου**.
69. Και αυτό επειδή, όπως προκύπτει από τη νομολογία του ΕΔΑΔ, οι περιορισμοί των δικαιωμάτων των κρατουμένων και, ειδικότερα, της ιδιωτικής τους ζωής, οφείλουν να αιτιολογούνται στη βάση των αρχών της νομιμότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Συναφώς, επιβαλλόμενα μέτρα που περιορίζουν ατομικά δικαιώματα, θα πρέπει να προδιαγράφονται από τους νόμους του κράτους οι οποίοι να είναι συμβατοί με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να έχουν αποδειχθεί ότι είναι απολύτως απαραίτητα για την επίτευξη ενός νόμιμου, σε μια δημοκρατική κοινωνία, σκοπού και να είναι ανάλογα, να είναι, δηλαδή, όσο το δυνατόν λιγότερο παρεμβατικά, για σκοπούς επίτευξης του επιδιωκόμενου σκοπού.

- 6 α ρ ρ *
70. Στην προκειμένη περίπτωση, και όπως προκύπτει από την αλληλογραφία που είχε η Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα με το Τμήμα Φυλακών, είναι παραδεκτό από το Τμήμα ότι οι ειδικές περιστάσεις της περίπτωσης δεν αξιολογήθηκαν προτού ληφθεί η σχετική απόφαση, ενώ αυτή φαίνεται να είναι η γενικότερη πρακτική που ακολουθείται, δεδομένης της απουσίας κριτηρίων για την, ανά περίπτωση, αξιολόγηση της αναγκαιότητας εγκατάστασης καμερών σε χώρους που κηρύσσονται ως Φυλακή.
71. Πέρα από τη γενική επίκληση της ασφάλειας του ιδίου του κρατούμενου και του προσωπικού του Τμήματος Φυλακών που απασχολείται για τη φύλαξή του, όπως και τη διαρρύθμιση και την προσβασιμότητα του χώρου, δεν προτάθηκε από το Τμήμα Φυλακών οποιοσδήποτε άλλος παράγοντας που να λήφθηκε υπόψη και να επηρέασε τη σχετική απόφαση.
72. Από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη μου, και ειδικότερα τα όσα το τμήμα φυλακών ανέφερε στην επιστολή του, δεν απασχόλησε καθόλου η εφαρμογή της **αρχής της αναλογικότητας** η οποία όπως προαναφέρθηκε αποτελεί συνταγματική επιταγή, προερχόμενη από το κράτος δικαίου. Υπήρξε ρητή αναφορά ότι δεν αξιολογήθηκε η αναγκαιότητα της εφαρμογής του μέτρου, ούτε και κατά πόσο αυτό ήταν ανάλογο του επιδιωκόμενου σκοπού. Αντί αυτού, ισχυρίζονται στην επιστολή τους όπως αναφέρεται αναλυτικά στις σελίδες 8 και 9 της παρούσας έκθεσης ότι:
73. "η περίπτωση του κρατικού και του ιδιωτικού νοσηλευτηρίου, δεν διαφέρει σε οτιδήποτε για να διαφοροποιεί την κατάσταση που αφορά στην τοποθέτηση και αριθμό καμερών, καθώς και τη λειτουργία του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης αφού δεν αφορούν οι συγκεκριμένοι χώροι συγκεκριμένο/ους κρατούμενο/ους αλλά ενδεχομένως οποιοδήποτε

κρατούμενο/ους παραστεί ανάγκη ανά πάσα στιγμή, να νοσηλευτεί/ούν στους εν λόγω χώρους, **ανεξάρτητα από την επικινδυνότητα, φύλο, ηλικία, αδίκημα και ύψος ποινής (ισοβίτης, βαρupoινίτης, ελαφροποινίτης, υπόδικος).**

3. [...] η τοποθέτηση καμερών είναι ανέφικτο και αδύνατο να διαφοροποιείται κάθε φορά ανάλογα με τον κρατούμενο/ους που πρόκειται να διαμένει/ουν στους εν λόγω χώρους, ... **πρωτίστως ότι πρέπει να καλύπτονται όλες οι περιπτώσεις κρατουμένων – επικίνδυνων και μη επικίνδυνων κρατουμένων- καθότι αυτό που διαφοροποιείται σε κάθε περίπτωση, είναι τα φυσικά μέτρα ασφάλειας που αφορούν στον αριθμό των δεσμοφυλάκων."**

Είναι προφανές ότι υπάρχει ρητή παραδοχή πως η αρχή της αναλογικότητας δεν έτυχε εφαρμογής σε σχέση με τις προσωπικές συνθήκες του παραπονούμενου αλλά περαιτέρω γίνεται μια γενικότερη παραδοχή ότι αυτό που λαμβάνεται υπόψη ως προς την χρήση κάμερας στο εσωτερικό των δωματίων που κηρύσσονται ως φυλακές είναι ο νοσοκομειακός χώρος είτε αυτό είναι δημόσιο είτε ιδιωτικό νοσηλευτήριο, όπως το Μέλαθρον .

Όπως, όμως , προκύπτει από τη νομολογία του ΕΔΑΔ και την αρχή του κράτους δικαίου μόνο εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένοι παράγοντες με βάση την αρχή της αναλογικότητας μπορεί να κριθεί δικαιολογημένος ο περιορισμός του ατομικού δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής.

Η απόλυτη εξομοίωση των χωρών μάλλον είναι άτυχης .Στο γενικό νοσοκομείο Λευκωσίας κινούνται και το επισκέπτονται εκατοντάδες πρόσωπα καθημερινά πέρα από το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό που εισέρχεται σε όλα τα δωμάτια, περιλαμβανομένων των δωματίων που κηρύσσονται ως φυλακές, γεγονός που από μόνο του απαιτεί υψηλότερους δείκτες ασφαλείας .

Άλλωστε η θέση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης καταρρίπτει τους πιο πάνω ισχυρισμούς του τμήματος των φυλακών .

Συγκεκριμένα ο ίδιος αναφέρει ότι, η κήρυξη Φυλακής στο Μέλαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ έγινε για συγκεκριμένη περίπτωση μόνο και για το συγκεκριμένο δωμάτιο. Σε περίπτωση

που χρειαστεί να νοσηλευτεί εκεί άλλος κατάδικος, πράγμα που σπάνια συμβαίνει, η κήρυξη μπορεί να αφορά και άλλο δωμάτιο.

Είναι προφανές ότι η ταύτιση της προκειμένης περίπτωσης με την περίπτωση του κρατικού νοσηλευτηρίου, καταρρίπτεται μετά την τοποθέτηση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου ο οποίος υποστηρίζει περαιτέρω ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι παράγοντες της επικινδυνότητας και της αναλογικότητας σε συνδυασμό με τον επηρεασμό της ιδιωτικής ζωής και της αξιοπρέπειας του ενδιαφερόμενου προσώπου .

Η τοποθέτηση του αυτή αφήνει τις ενέργειες της Διεύθυνσης των φυλακών χωρίς οποιοδήποτε νομικό ή άλλο νόμιμο έρεισμα ,εκθέτες σε αυθαιρεσία και εφόσον δεν προβλήθηκε οποιαδήποτε νόμιμος λόγος που να δικαιολογεί το περιορισμό του ατομικού δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε σχέση με το πρόσωπο του φυλακισμένου καθίστανται , καταχρηστικές.

74. Η εξομοίωση, δε, που επιχειρείται από το Τμήμα Φυλακών, της κράτησης του συγκεκριμένου κρατούμενου στο συγκεκριμένο χώρο, με την κράτηση «ασθενών κρατουμένων» στη Πτέρυγα 10 των Κεντρικών Φυλακών και των κρατούμενων που μεταφέρονται για νοσηλεία στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, θεωρώ ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

75. Από την ευρύτερη ενασχόλησή του γραφείου μου με θέματα Φυλακών, γνωρίζω ότι στη Πτέρυγα 10, φιλοξενούνται κρατούμενοι που έχουν αξιολογηθεί ως επικίνδυνοι για τον εαυτό τους ή για άλλους σε βαθμό που να δικαιολογείται η συνεχής επιτήρησή του. Τέτοιος παράγοντας δεν φαίνεται να αξιολογήθηκε στην προκειμένη περίπτωση και να συνέτεινε στη λήψη της απόφασης για την εγκατάσταση των καμερών στο εσωτερικό του δωματίου.

76. Το ίδιο ισχύει και σε ότι αφορά τις θέσεις του Τμήματος Φυλακών σε σχέση με τις χρονοβόρες και γραφειοκρατικές διαδικασίες που χρειάζεται να λαμβάνουν χώρα για την εγκατάσταση κλειστών κυκλωμάτων

παρακολούθησης. Η επίκληση πρακτικών δυσκολιών από μόνη της δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκή αιτιολόγηση για τον περιορισμό ατομικού δικαιώματος.

77. Οι αρμοδιότητες και οι προσπάθειες που καταβάλλει το Τμήμα Φυλακών για να επιτυγχάνει την ασφάλεια σε χώρους κράτησης εκτός των Κεντρικών Φυλακών είναι, σε κάθε περίπτωση, κατανοητές και σεβαστές, ενώ δεν παραγνωρίζεται η ανάγκη λήψης ειδικότερων μέτρων ασφάλειας σε τέτοιες περιπτώσεις, δεδομένου ότι το Τμήμα Φυλακών δεν ελέγχει τα περιμετρικά όρια του ευρύτερου χώρου.
78. Εντούτοις, θεωρώ, εν προκειμένω, ότι η συνεχής παρακολούθηση του παραπονούμενου μέσω κυκλώματος εικονοληψίας στο εσωτερικό του δωματίου, με τρόπο ώστε αρμόδιοι κρατικοί υπάλληλοι να λαμβάνουν γνώση κάθε στιγμής της διαβίωσής του, ακόμα, μάλιστα, και κατά την ώρα του ύπνου του, χωρίς την ύπαρξη και την εφαρμογή κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και συγκεκριμένων κριτηρίων που να στηρίζονται στις αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, σε σχέση πάντοτε με την προσωπικότητα του δράστη θεωρώ ότι δεν είναι συμβατή με τις αρχές των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών, και, ως εκ τούτου, συνιστά προσβολή της αξιοπρέπειας του ατόμου και της ιδιωτικής ζωής κατά την έννοια των άρθρων 3 και 8 της ΕΣΔΑ που κατοχυρώνει αφενός το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και αφετέρου τη αποφυγή μέτρων που συνιστούν ταπεινωτική ή εξευτελιστική μεταχείριση.
79. Το γεγονός της εικοσιτετράωρης συνεχούς παρακολούθησης στο εσωτερικό του δωματίου, αποτελεί υποτιμητική/εξευτελιστική μεταχείρισή του κατά την έννοια του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 8 του Συντάγματος της Κυπριακή Δημοκρατίας με τρόπο που επιδρά στο ψυχικό κόσμο του παραπονούμενου προκαλώντας συνεχές άγχος και αγωνία από την γνώση ότι κάθε κίνηση του εκούσια ή ακούσια

παρακολουθείται κάθε δευτερόλεπτο, χωρίς να δοθεί προς τούτο οποιασδήποτε λόγος που να τον αφορά προσωπικά.

80. Έχοντας καταλήξει στα πιο πάνω, υποβάλλω την παρούσα Έκθεση στη Διευθύντρια Τμήματος Φυλακών με την εισήγηση όπως προβεί στην αναγκαίες ενέργειες για την επαναξιολόγηση του θέματος, υπό το φως των παρατηρήσεων που καταγράφονται πιο πάνω και στα πλαίσια του σεβασμού της αξιοπρέπειας του ανθρώπου όπως επιβάλλεται από το σχετικό θεσμικό πλαίσιο.
81. Ειδικότερα, σε σχέση με την περίπτωση του παραπονούμενου, εισήγησή μου είναι όπως γίνει άμεσα αξιολόγηση των εξατομικευμένων περιστάσεών του, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο η απόφαση για την εγκατάσταση 2 καμερών στο εσωτερικό του δωματίου και στο σαλονάκι όπου εκτίει την ποινή του, είναι ανάλογη του επιδιωκόμενου σκοπού.
82. Είναι, δε, αναγκαία η γενικότερη ρύθμιση του θέματος και η υιοθέτηση κατάλληλων κριτηρίων που θα το διέπουν και που θα καθιστούν εφικτή την αξιολόγηση μελλοντικών σχετικών αποφάσεων, σε συνδυασμό με τα πραγματικά περιστατικά της κάθε υπόθεσης, την προσωπικότητα του φυλακισμένου σε σχέση με την επικινδυνότητα του ως προς τον εαυτό του και τους τρίτους και τον επιδιωκόμενο σκοπό, σε μια δημοκρατική κοινωνία.
83. Η Έκθεση κοινοποιείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως για τις δικές του ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων